

TTK'NIN 420'NCİ MADDESİ UYARINCA, GENEL KURUL TOPLANTISINDA AZLIĞIN FİNANSAL TABLOLARIN GÖRÜŞÜLMESİNİ ERTELETMESİ HAKKININ GEREKLİLİĞİ SORUNU

Dr. Öğr. Üyesi Hasan KARSLIOĞLU*

Öz

Anonim şirketlerde, genel kurul öncesinde pay sahiplerinin, pay sahipliğinden doğan haklarını etkin bir şekilde kullanabilmeleri için şirket mali kayıtları başta olmak üzere şirketin esaslı diğer genel işleri hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda azlık pay sahiplerine, azlığın şirket işleri ile ilgili bilgi sahibi olmasını ve buna göre diğer pay sahipliği veya azlık haklarını daha bilinçli şekilde kullanmasını amaçlayan finansal tabloların ve buna bağlı konuların görüşülmesini erteleme hakkı tanınmıştır. Ancak çağdaş pay sahipliği hakları karşısında söz konusu hakkın işlevinin tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada hakkın, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen diğer azlık hakları karşısındaki işlevi incelenmiş olup, şirketler hukukuna hâkim olan bazı temel ilkeler göz önüne alındığında bu hakkın varlığının gereği tartışma konusu yapılmıştır. Ayrıca, azlığa tanınan bu hakkın, hakkın kötüye kullanılması halleri de dâhil olmak üzere hukuk sistemimizdeki gerekliliği irdelenmiştir.

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Mühendisliği Bölümü, İstanbul, Türkiye | Asst. Prof., Istanbul Technical University, Faculty of Management, Department of Management Engineering, Istanbul, Turkey.

✉ hasankarslioglu@itu.edu.tr • ORCID 0000-0002-3872-9986

✎ **Atıf Şekli** | Cite As: KARSLIOĞLU Hasan, "TTK'nın 420'nci Maddesi Uyarınca, Genel Kurul Toplantısında Azlığın Finansal Tabloların Görüşülmesini Ertelemesi Hakkının Gerekliliği Sorunu", *SÜHFD.*, C. 30, S. 2, 2022, s. 511-541.

✎ **İntihal** | Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

✎ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır | This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Anahtar Kelimeler

Anonim Şirket • Azlık • Genel Kurul • Finansal Tablo • Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı • Denetim

THE PROBLEM ON THE NECESSITY OF THE MINORITY RIGHT TO DELAY THE DISCUSSION OF THE FINANCIAL STATEMENTS DURING THE GENERAL ASSEMBLY MEETING IN ACCORDANCE WITH THE ARTICLE 420 OF TCC

Abstract

In joint stock companies, before the general assembly, the shareholders should be informed about the company's financial records and other basic general affairs of the company in order to effectively use their rights arising from share ownership. In this context, minority shareholders have been granted the right to postpone the discussion of financial statements and related issues, which aim to inform the minority about the company's business and accordingly use other shareholding or minority rights more consciously. However, the function of the said right in the face of contemporary shareholding rights needs to be reconsidered. In this study, the function of the right in question against other minority rights regulated in the Turkish Commercial Code No. 6102 has been examined considering some basic principles that exist in the company law, as well as the necessity of granting this right. In addition, the necessity of this right, in our legal system, including the abuse of the right, has been examined.

Key Words

Joint Stock Company • Minority • General Assembly • Financial Statement • Right to Obtain and Review Information • Audit

GİRİŞ

Anonim Şirket'in yapısal özellikleri nedeniyle bazı pay sahipleri, şirket hakkında yeterince bilgi sahibi olmaktan ve yönetime katılmaktan mahrum kalabilmekte, özellikle azlık pay sahipleri, çoğunluk pay sahipleri karşısında, bu bakımdan genellikle dezavantajlı duruma düşmektedir. Bunu önlemek amacıyla kanun koyucu, pay sahiplerini koruyucu düzenlemeler yaparak azlık ve çoğunluk pay sahipleri arasında bir denge kurmayı amaçlamıştır¹. Keza, *Hirş* bu hususta "Azlık haklarının bahş-

¹ TTK ile hukukumuzda azlık hakları ve pay sahiplerini koruyucu haklar geniş olarak düzenlenmiştir. Bu haklara örnek olarak özel denetçi tayini (TTK 438), birleşme bölünme tür değiştirme gibi önemli kararlarda olumsuz oy kullana (TTK 141-191), genel kurulda organ temsilcisi, bağımsız temsilci ve kurumsal temsilci tayini (TTK

dilmesinin sebebi, ekseriyet prensibinin hudutsuz bir surette tatbiki yüzünden azlığın haklarından mahrum edilmesi tehlikesini azaltmak kaygısıdır" demektedir². Bu kapsamdaki düzenlemelerden biri, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu³'nun (TTK) 420. Maddesinde yer verilen, olağan genel kurulda finansal tablolar ve buna bağlı konuların görüşülmesinin bir ay süreyle ertelenmesine olanak tanıyan azlık hakkıdır. Bununla birlikte, uygulamada bu hakkın şirketlerdeki işleyişe zarar verecek şekilde kötüye kullanıldığı durumlar görülebilmektedir. Bu nedenle azlık haklarının işlevi ve sağladığı faydaların günümüzde TTK'nın pay sahiplerinin korunmasına hizmet eden diğer düzenlemeleri karşısındaki durumunun, hakkın kötüye kullanılması ihtimalleri de göz önünde bulundurularak irdelenmesinde fayda görülmektedir.

I. 6102 SAYILI TTK'NIN 420. MADDESİYLE DÜZENLENEN HAK

A. Hakkın Kaynağı ve Tarihçesi

Finansal tabloların ve buna bağlı konuların⁴ genel kurulda görüşülmesinin azlık talebiyle ertelenmesi hakkı, *Tekinalp*'in de belirttiği gibi hukukumuzda 1937 tarihli Alman Paylı Ortaklık Kanunu'nun⁵ (Alman

---

428), bilgi alma ve inceleme hakkı (TTK 437), genel kurul kararlarının iptalini ve butlanını dava etme hakkı (TTK 445) vb. haklar gösterilebilir.

² HIRSCH Ernst, Ticaret Hukuku Dersleri, 3. Baskı, İstanbul 1948, s. 284.

³ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (14.02.2011 Tarih ve 27846 Sayılı Resmi Gazete).

⁴ Buna bağlı konular doktrinde ve yargı kararlarında kar-zarar hesabı, kar dağıtım önerisi, yönetim kurulu faaliyet raporu, yönetim kurulunun ibrası gibi konular olarak sayılmıştır. Yönetim kurulunun seçilmesi, yönetim kuruluna TTK 394 ve 395 hükümlerindeki yetkilerin verilmesi hususlarının finansal tablo görüşmeleriyle bağlı sayılıp sayılmayacağı gerek doktrin gerekse yargı kararlarında tartışılmıştır. Bu hususta detaylı bilgi için bkz: AKİPEK Seda, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Azlığın Finansal Tabloların Müzakeresini Erteleme Hakkı", Legal Hukuk Dergisi, Y. 2014, C. 1, Sa. Özel Sayı-Rona Aybay'a Armağan, s. 300-310. Yargıtay'ın yerleşik kararlarında yönetim kurulunun ibrası finansal tabloların müzakeresi ile ilgili sayılmıştır. Bu yönde bkz: Yargıtay 11. HD. 09.03.1992, E. 6300, K. 3338 (ERİŞ Gönen, Gerekçeli Adliye Komisyonu Raporlu Madde Açıklamalı En Son İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, C I, Ankara 1987, s. 1087)

⁵ (RGI Nr. 15 vom 04.02.1937) Gesetz über Aktiengesellschaften und Kommanditgesellschaften auf Aktien, 30.01.1937; Her ne kadar Kanun'un Alman Resmi Gazetesindeki adı belirtildiği şekilde ise de uygulamada Paylı Ortaklık Kanunu olarak anılmaktadır. Bkz: TEKİNALP Ünal, "Azınlığın Bilançonun Onaylanmasına İlişkin Müzakerenin Ertelenmesi İstemi", İÜHFİM, C. XLII, S.1-4, Ord. Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'e Armağan Özel Sayı, İstanbul 1977, s. 233-234.

POK)125. maddesinin 7. fıkrasından gelmiştir⁶. Ancak hakkın asıl kaynağı1897 tarihli Alman Ticaret Kanunu'nun⁷ (Alman TK) 264. maddesinde yer alan düzenlemedir düzenlemedir⁸ İlgili hüküm 865 sayılı Ticaret Kanunu'ndan⁹(TK) bu yana hukuk sistemimizde bulunmakta olup 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu'nda¹⁰ (eTTK) günümüz Türkçesine göre sadeleştirilmiş ve birkaç küçük değişiklikle aynen korunmuştur. Uygulamadaki ihtiyaçlar ve haklar dengesi gözetilerek, aynı şekilde TTK ile ilgili hükme eklemeler yapılmış olup hüküm, doktrindeki tartışmalar ve Yargıtay içtihatları doğrultusunda geliştirilerek genel ilke olarak korunmuştur¹¹. Buna göre, eski kanunda (eTTK) hakkın kapsamı bilanço görüşmelerinin ertelenmesi ile sınırlıyken, yeni düzenlemeyle (TTK) finansal tabloların müzakeresi ve buna bağlı konuların ertelenmesinden bahsedilerek hakkın kapsamı genişletilmiştir. Buna ek olarak, bir kere ertelenen görüşmelerin tekrar ertelenmesi için aranan gerekli izahatın verilmemiş olması şartı da nitelikli hale getirilerek ikinci kez erteleme hakkını kullanmak, dürüst ve hesap verme ölçüsü¹² ilkeleri uyarınca, sorulara şirket tarafından cevap verilmemiş olması koşuluna bağlanmıştır. TTK'da düzenlenen hükmün gerekçesinde de eTTK dönemindeki düzenlemenin birkaç değişiklikle aynen korunduğu ifade edilmiştir¹³.

B. Hakkın Kullanılışı ve İşlevi

Doktrinde ve yargı kararlarında TTK'nın 420. maddesiyle düzenlenen hakkın esas amacının, azlığın şirketin finansal tablolarını inceleye-

⁶ TEKİNALP, Müzakerenin Ertelenmesi İstemi, s. 233,234.

⁷ (RGeB S. 219 vom 10.05.1897) Allgemeines Handelsgesetzbuch

⁸ TEKİNALP, Müzakerenin Ertelenmesi İstemi, s. 234

⁹ 865 sayılı Ticaret Kanunu (28.06.1926 Tarih ve 406 Sayılı Resmi Gazete)

¹⁰ 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (09.07.1956 Tarih ve 9353 Sayılı Resmi Gazete).

¹¹ YETKİN Ece Selin, "TTK m. 420 Uyarınca Genel Kurul Toplantısının Ertelenmesi", Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 1, 2020, s. 3653-3673.

¹² İlgili düzenlemede yer alan "ölçüsü" kelimesinin eleştirisi için bkz; BOZBEL Savaş, Azınlığın Bilanço Görüşmelerini Erteletmesi, s. 5. (https://www.academia.edu/36543153/Azınlığın_Bilanço_Görüşmelerini_Erteletmesi_i_TTK_m._420_) Erişim Tarihi 20.01.2022; KENDİGELEN Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2011, s. 271.

¹³ Gerekçe, TTK 420; "Birinci fıkra: Hüküm 6762 sayılı Kanununun 377'nci maddesindeki ilkeleri aynen korumaktadır. Azlık halka açık olan ve olmayan anonim şirketler yönünden farklı tanımlanmıştır. İkinci fıkra: 6762 sayılı Kanununun 377'nci maddesinin ikinci cümlesi hükmü bir açıklayıcı ek ile aynen tekrar edilmiştir. Bu ek yeni bir ertelemenin yapılmasının şartını açıklığa kavuşturmuştur".

bilmesi, şirket muhasebesi hakkında bilgi alarak oy hakkını etkin bir şekilde kullanabilmesi olduğu belirtilmiş; ayrıca bu hak aracılığıyla yasal düzenlemeler doğrultusunda bilançonun dürüst resim ve düzenli muhasebe ilkelerine uygun bir şekilde çıkarılmasının sağlanması olduğu ortaya konulmuştur¹⁴. Bahse konu müessesenin kaynağını gösteren 1965 tarihli Alman Paylı Ortaklık Kanunu'nun¹⁵ (AktG) hükümet tasarısının 164. maddesinin hükümet gerekçesinde ilgili hükmün amacı da aynı şekilde ortaya konulmuştur¹⁶. Ne var ki, Alman POK 164. maddenin gerekçesinde ilgili hükmün amacı açıklandıktan hemen sonra, 1937 yılında tüm pay sahiplerine tanınan bilgi alma hakkı (*Auskunfstrecht*) ve 1931 yılında düzenlenen uzmanlarca denetleme hakkı (*Abschlussprüfungsrecht*) gibi haklar karşısında bilanço görüşmelerinin ertelenmesine ilişkin hakkın bir işlevi kalmadığı belirtilmiştir. Böylece 1965 tarihli Alman POK ile azlığın mali tabloların görüşülmesinin ertelenmesi hakkına yer verilmeyerek bu azlık hakkı yürürlükten kaldırılmıştır.

Türk doktrininde de bazı yazarlar tarafından finansal tabloların görüşülmesinin ertelenmesinin herhangi bir amaca hizmet etmediği, bu hakkın pay sahibini koruyucu diğer haklar yanında işlevsizleştiği ve yalnızca şirket işleyişini bozmaya çalışan kötü niyetli pay sahipleri tarafından kullanıldığı yönünde eleştiriler yapılmıştır¹⁷. Söz konusu bu eleştirilerin en önemli dayanak noktaları TTK'nın pay sahipleri lehine tanıdığı çağdaş, koruyucu haklardır. Aynı yazarlara göre TTK, -aynı Alman POK'da olduğu gibi- yeterli bir koruma sistemini sağladığı için, artık

¹⁴ TEKİNALP, Müzakerenin Ertelenmesi İstemi, s. 235; ÇAKIRBAY Ahmet Sefa, Finansal Tabloların Müzakeresinin Ertelenmesi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 18, 2019, s. 419-420; ZORLUER Onur, Anonim Şirketlerde Azınlık Haklarının Kötüye Kullanılmasına Karşı Çoğunluğun Korunması, Ankara 2021, s. 93; Yargıtay da bir kararında finansal tabloların müzakeresinin geriye bırakılması hakkının amacını şu şekilde ifade etmiştir: "Ertelemenin yasal amacı, itiraz olunan bilanço ve kar zarar cetvelinin incelenmesine olanak tanımasıdır". Yargıtay 11. HD, T. 06.05.1982, E. 1548, K. 2135. (GÖNEN Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler, C. II, 3. Baskı, Ankara 2017, s. 2188)

¹⁵ (BGBl Nr. 48 von 11.09.1965) Aktien Gesetz, 06.09.1965

¹⁶ <https://www.bundestag.de/drucksachen>, Wahlperiode 4/171 Entwürfe a) eines Aktiengesetzes, b) eines Einführungsgesetzes zum Aktiengesetz, 03.02.1962.

¹⁷ BOZBEL Savaş, Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Azınlığın Bilanço Görüşmelerini Erteletmesi, Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan, 2013, s. 349; AKİPEK, s. 288-289; DOMANIÇ Hayri, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II., İstanbul 1993, s. 859.

azlığa finansal tabloların görüşülmesini erteleme hakkı tanınmasında herhangi bir fayda bulunmamaktadır¹⁸.

Aksi görüşteki yazarlara göre ise söz konusu hak hala işlevini yerine getirmeye devam etmektedir¹⁹. Bu yazarlar mali tabloların görüşülmesinin azlık talebiyle ertelenmesi hakkının, pay sahiplerini koruyucu işlev gördüğünü çeşitli gerekçelere dayandırmışlardır. Bu görüşteki kimi yazarlara göre finansal tabloların görüşülmesi doğrudan yönetim kurulunun ibrası ve yeni veya yeniden yönetim kurulu seçilmesi²⁰ hususlarıyla da alakalı olduğundan, oy hakkının doğru bir şekilde kullanılabilmesi için finansal tabloların tam ve gerektiği gibi incelenmesi şarttır. Bu nedenle, söz konusu bu yazarlara göre, erteleme hakkının azlığa tanınması gerekli ve yerindedir²¹. Mali tabloların görüşülmesinin ertelenmesi hakkının azlığa tanınmasının yerinde olduğunu savunan bir kısım başka yazarlar²² ise bağımsız denetimin tüm şirketler açısından zorunlu

¹⁸ AKİPEK, s. 298.

¹⁹ YETKİN, s. 3657; ÇAKIRBAY, s. 419-420; PULAŞLI Hasan, Şirketler Hukuku Şerh C I, 3. Baskı, Ankara 2018, s. 945.

²⁰ Yargıtay yönetim kurulu üyelerinin seçilmesinin finansal tabloların görüşülmesi ile bağlı olup olmadığına ilişkin çeşitli kararlar vermiştir. Yargıtay seçilen yönetim kurulu üyelerinin yeni kişilerden oluşması veya eski üyeler olmasına göre bir ayırım yaptığı görülmektedir. Örneğin 11. Hukuk Dairesi'nin 2003 tarihli bir kararında "... bunların dışında bilançoyla ilgili olmayan (daha önce görev yapanlar dışında yeni yönetici ve denetçi seçimi, yine aynı yasanın 334-335'inci maddelere göre verilen izinler gibi) hususların görüşülerek karar alınması mümkündür". 11. HD. T. 13.10.2003, 2003/2885 E., 2003/9174 K. (<https://www.lexpera.com.tr>) Erişim Tarihi 24.12.2021. Başka tarihli kararlarında da bu ayırma gitmeden eski ve yeni yönetici olmasına bakılmaksızın erteleme talep edilen toplantıda yeni yönetim kurulu seçiminin yapılabileceğini belirtmiştir. 11. HD. T. 16.06.1994, 7027 E., 5107 K. (GÖNEN, s. 2627). Yargıtay daha yakın tarihli başka bir kararında ise içinde eski yönetim kurulu üyelerinden de bazı kişiler olan yeni yönetim kurulunun seçimini finansal tabloların görüşülmesi ile bağlantılı saymıştır. "TTK'nın 413. maddesine göre, yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmaları ve yenilerinin seçimi yılsonu finansal tablolarının müzakeresi maddesiyle ilgili sayılır. Bu durumda yılsonu finansal tablolar müzakere edilip genel kurulca kabul edilmediği müddetçe yönetim kurulu üyelerinin görevden alınması ve yeniden seçime gidilmesi mümkün olamayacağından asıl davanın kabulü ile 25.03.2013 tarihli genel kurul toplantısında alınan (4) numaralı kararın iptali gerekirken, mahkemece yukarıda yazılı gerekçelerle asıl davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir". 11. HD. T. 12.12.2016, 2016/2098 E., 2016/9484 K. (<https://www.lexpera.com.tr>) Erişim Tarihi 24.12.2021.

²¹ YETKİN, s. 3657.

²² ÇAKIRBAY, s. 419-420; PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerh, s. 945.

tutulmamasını bu hakkın gerekliliğine bir gerekçe olarak göstermiştir. Bu yazarlara göre, finansal tabloların ve buna bağlı konuların görüşülmesinin ertelenmesinde de birkaç kötü niyetli kullanım dışında herhangi bir olumsuzluk tespit edilmemiştir. Konuyu eTTK bağlamında değerlendiren *Tekinalp*, bilgi alma ve inceleme hakkının geniş düzenlenmediği, pay sahiplerinin denetçi aracılığıyla şirket muhasebesini denetleyemediği hukuk sistemleri için, ilgili hükmün gerekliliğini koruduğunu belirtmiştir²³. Ancak hükmün gerekliliğini koruduğunu belirten *Tekinalp* dahi bu hakkın icrai mekanizmaları bulunmadığından, işlevsel olmadığı görüşündedir²⁴. Biz de gerek hakkın çağdaş haklar karşısında işlevsizleşmesini gerekse azlık tarafından kötüye kullanıldığı durumları göz önünde bulundurarak söz konusu hakkın ya yeniden yapılandırılmasını ya da yürürlükten kaldırılmasını savunmaktayız.

Hakkın kullanımına bakıldığında, kanunun ilgili maddesine göre sermayenin onda birine, halka açık şirketlerde ise yirmide birine sahip pay sahipleri, ayrıca bir genel kurul kararına ihtiyaç duymaksızın, toplantı başkanının kararıyla finansal tabloların ve buna bağlı konuların görüşülmesini erteletebilmektedir. Söz konusu kararın alınmasında toplantı başkanına herhangi bir takdir yetkisi tanınmamıştır²⁵. Bu talebe rağmen söz konusu hususların görüşülmesi ve bu hususlarda bir karar alınması halinde söz konusu kararların hükümsüzlüğü söz konusu olacaktır²⁶. Erteleme talebini, bahse konu pay oranına sahip tek bir pay sahibi yapabileceği gibi birden fazla pay sahibi birlikte de yapabilir. Kanun, erteleme süresini bir ay olarak belirlemiştir²⁷. TTK ve Genel Kurul

²³ TEKİNALP, Müzakerenin Ertelenmesi İstemi, s. 236; Yine eTTK döneminde Tekinalp'in tam tersine ilgili hükmün kanundan çıkarılması gerektiğine ilişkin tartışma için bkz: DOMANIÇ, s. 859.

²⁴ TEKİNALP Ünal, "Otuz Yıllık Uygulamanın Işığında Azınlık Hakları Sisteminin ve Uygulamasının Değerlendirilmesi", Türk Ticaret Kanunu'nun Otuzuncu Yıl Semineri, 1988, s. 234-235.

²⁵ ZORLUER, s. 93,94.

²⁶ Doktrinde tartışmalı olmakla beraber Yargıtay'ın benimsediği görüş uyarınca bu konuda alınan kararların iptali söz konusu olacaktır. Yargıtay kararları için bkz: Yargıtay 11. HD. 30.04.2014 T., 2014/5395 E. 2014/8084 K. Sayılı kararı, aynı yönde Yargıtay 11. HD. 09.03.2016 T., 2015/8015 E. 2015/2585 K. Sayılı kararı. Aynı yönde doktrinde ifade edilen görüşler için bkz: POROY Reha, TEKİNALP Ünal, ÇAMOĞLU Ersin, Ortaklıklar Hukuku I, 15. Baskı, İstanbul 2021, N. 757a; TEOMAN, Azınlığın Bilanço Görüşmelerinin Ertelenmesini İsteme Hakkı, s. 323; YETKİN, s. 3667.

²⁷ Bu sürenin niteliği üzerindeki tartışmalar için bkz: AKİPEK, s. 296.

Yönetmeliği²⁸ (GKY) uyarınca genel kurul toplantısına çağrı belirli bir usule göre yapılmaktadır²⁹. Bu usul işletilmeksizin çağrı yapıldığında, o genel kurulda alınan kararların hükümsüzlüğü söz konusu olabilmektedir³⁰. Dolayısıyla usulüne göre yapılmış bir çağrı ile azlığın genel kurul toplantısından en az 15 gün önce toplantıdan haberdar olmakta ve söz konusu mali tablolar ile diğer ilgili dokümanlar şirket merkezinde incelemeye hazır tutulmaktadır. Hal böyle olunca azlık, dilerse genel kurula gerekli incelemeyi yaparak bilgili bir şekilde iştirak edebilmektedir. Bu-

²⁸ Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul Ve Esasları İle Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik, (28.11.2012 Tarih ve 28481 Sayılı Resmi Gazete).

²⁹ Çağrının usulü için bkz: TTK m. 410-411- 414, GKY m. 9-10-11.

³⁰ Bu konudaki tartışmalar için bkz: MOROĞLU Erdoğan, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 8. Baskı, İstanbul 2017, s. 80; Doktrinde bazı yazarlarca bu hükümsüzlük tipinin yokluk olduğu savunulmuştur. Bu hususta bkz: KARSLIOĞLU Hasan, Anonim Şirketlerde Genel Kurul, Ankara-2019, s. 157, d.pn. 447. Yargıtay da bir kararında çağrının usulüne uygun yapılmaması sonucunda yapılan genel kurulda alınan kararın yoklukla malul olduğunu belirtmiştir: "...TTK'nın 370. maddesi şartı yerine gelmedikçe, bu şekilde yasaya aykırı olarak yapılan çağrı üzerine toplanan genel kurulda alınan bütün kararlar hükümsüz ve geçersizdir. Diğer bir deyişle (yoklukla) maluldür. Bunun sonucu olarak da böyle bir toplantıda alınan kararların bu şekilde yoklukla malul olduğunun tespitini ise, TTK. nun 381/1. maddesindeki koşullar aranmaksızın, toplantıya katılın veya katılmasın, katılıp da muhalefet beyanının zapta geçirtmeyen her ortak mahkemeden isteyebilir. Bu hususlar bir kısım doktrinde de aynen benimsenmiş bulunmaktadır. (Bkz: ANSAY Tuğrul, Anonim Şirketler Hukuku, AÜHF Yayınları, Ankara 1975, s. 181; Oğuz İmregün Anonim Şirketler, İÜHF Yayınları, İstanbul 1968, s. 117)". Bkz; Yargıtay 11. HD. T. 19.10.1982, 1982/3800 E., 1982/3992 K.) (<https://www.lexpera.com.tr>) Erişim Tarihi 28.12.2021. Ancak konu hakkında başka Yargıtay kararları bulunmaktadır. Yargıtay HGK T. 02.04.2014, 2013/1048 E., 2014/430 K. sayılı bir kararında bu usulsüzlüğün iptal edilebilirlik yaptırımına tabi tutulacağı belirtilmiştir: "İptal edilebilir kararlarda ise; genel kurul kararının geçersizlik halini oluşturan nedenin, işlemin, baştan itibaren geçersiz olması sonucunu doğuracak nitelikte olmaması hali söz konusudur. Örneğin; anonim şirket ortaklar genel kurulunda oyunu kullanmasına haksız yere izin verilmediği, çağrının usulsüz yapıldığı, gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediği, toplantıya ve karara yetkili olmayan kimselerin iştirak ettikleri iddiasında olan ortaklar, yasa, ana sözleşme ve afaki iyi niyet kurallarına aykırılık hallerini ileri sürerek, kararların iptallerini mülga 6762 Sayılı TTK'nın 381. maddesi uyarınca isteme hakları bulunmaktadır". (<https://www.lexpera.com.tr>) Erişim Tarihi 30.12.2021. Doktrinde de bu usulsüzlüğün yaptırımının iptal edilebilirlik olduğu belirtilmiştir bkz: PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerh C I, s. 890. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi T Limited Şirketler açısından verdiği bir kararında toplantıya pay sahiplerinin çağırılmamasının yokluk yaptırımıyla karşılaşacağını belirtmiştir. Bkz: 10.06.2015 T., 2015/2459 E., 2015/804 K. Sayılı karar. (<https://www.lexpera.com.tr>) Erişim Tarihi 30.12.2021.

nun yanında, anonim şirket genel kurulunda, azlık pay sahiplerinin mali tabloların görüşülmesini ertelettiği durumlarda da erteletme tarihinden en az bir ay sonra olmak üzere şirket, kanunun öngördüğü usule uygun olarak yeniden genel kurulu toplantıya çağırarak zorundadır. Bu usule göre, yeniden genel kurul gündemi ilan edilmeli, pay sahiplerine usulüne uygun çağrı yapılmalı ve genel kurul öncesi incelemeye açılması gereken belgeler çerçevesinde ortaklara bilgi alma ve inceleme hakkı kullanılmalıdır. Usulüne uygun genel kurul çağrısı esas sözleşmede gösterilen şekilde, şirketin internet sitesinde ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilerek yapılır. Bu çağrı, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere, toplantı tarihinden en az iki hafta önce yapılmalıdır. Ayrıca pay sahiplerinin bilgi alma hakkı çerçevesinde, gerekli belgeler genel kurul toplantısından en az 15 gün önce şirket merkezinde pay sahiplerinin inceleyebilmesi için hazır edilir. Finansal tabloların incelenmesinin bir defa ertelenmesinden sonra yapılacak ikinci genel kurulda, finansal tabloların ve buna bağlı konuların görüşülmesinin tekrar ertelenebilmesi için ise, finansal tabloların itiraza uğrayan ve tutanağa geçmiş noktaları hakkında dürüst hesap verme ilkeleri uyarınca cevap verilmemiş olması gerekmektedir. İkinci bir erteleme talebinde³¹ incelenmesi gereken, ilk toplantıda finansal tablolara ilişkin karanlıkta kalan hususlarda denetlenebilir bir bilginin verilir vermediği hususudur.

Doktrinde, erteleme hakkının ilk kez kullanılması için genel kurulda yapılan erteleme talebine herhangi bir gerekçe gösterilmesi gerek kalmadığı tartışılmıştır. Kimi yazarlara³² göre, azlık pay sahiplerinin bu hakkı kullanabilmesi için erteletmeye bir gerekçe göstermeleri gerekmektedir. Aksi takdirde bu durum hakkın kötüye kullanılması teşkil edecek olup 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun³³(TMK) 2. maddesi gereği hukuk düzenimizde koruma alanı bulmayacaktır. *Domanıç*

³¹ İkinci erteleme talebinin, ilk erteleme talebini yapan pay sahibi veya sahipleri tarafından yapılmak zorunda olmadığı hususunda bkz: ARSLANLI Halil, Anonim Şirketler C. I, 3. Bası, İstanbul 1960, s. 243.

³² ŞENER Oruç Hami, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, 3. Bası, Ankara 2017, s. 491; AKİPEK, s. 292; MEMİŞOĞLU Özgür, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Şirket Genel Kurul Toplantı Gündemi ve Gündeme Bağlılık İlkesi ve İstisnaları", Legal Hukuk Dergisi, Y. 2014, C. 12, Sa. 133, s.82-83; DOMANIÇ, s. 854; BİRSEL Mahmut, Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları, İmran Öktem'e Armağan, Ankara 1970, s. 639; BOZBEL, Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Azınlığın Bilanço Görüşmelerinin Erteleme, s. 353.

³³ 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu (08.12.2001 Tarih ve 24607 Sayılı Resmi Gazete).

ve aynı görüşteki *Birsel*'e göre maddenin 2. fıkrasında, ikinci kez erteleme talep edilebilmesi için “*itiraza uğrayan hususlarda gerekli izahatın ve rilmemiş olması*” şartı arandığı için, ilk erteleme talebinin bir itiraza bağlı olarak gerçekleşmiş olması gereklidir³⁴. *Bozbel* de yine aynı temelde gerekçe gösterilmesi gerektiğini savunmaktadır³⁵. Ancak Yargıtay³⁶'ın ve Bölge Adliye Mahkemeleri³⁷'nin de benimsediği baskın görüş³⁸ uyarınca, hakkın ilk kez kullanılabilmesi herhangi bir gerekçe gösterilmesi şartına bağlanmamıştır. *Çamoğlu*'na göre de azlık pay sahibi herhangi bir gerek-

³⁴ DOMANIÇ, s. 854; BİRSEL, s. 639.

³⁵ BOZBEL, Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Azınlığın Bilanço Görüşmelerinin Erteletmesi, s. 353.

³⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 13.10.2003 tarihli bir kararında, “TTK'nın 377. maddesi uyarınca ekseriyetin veya şirket sermayesinin onda birine sahip olan azınlığın gerekçesiz dahi olsa talebi üzerine bilançonun tasdiki hakkındaki müzakere ve bununla bağlantılı görüşmelerin bir ay sonraya bırakılması zorunludur.” sonucuna varmıştır. (11. HD. 13.10.2003 T. 2003/2885E., 2003/9174K.) (<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/yargitayindex.htm>), Erişim Tarihi 30.12.2021. 6102 Sayılı TTK döneminde verilen bir Yargıtay Kararı da şu şekildedir: “(...) Mahkemece ... esas sermayenin en az 1/10 nu elinde bulunduran pay sahiplerinin bilanço görüşmelerinin 1 ay süre ile ertelenmesini talep etmeleri hâlinde bu talebin herhangi bir gerekçesi olmasa bile bilançonun tasdikiyle bununla bağlantılı görüşmelerin bir ay sonraya bırakılmasının zorunlu olduğu, talebin kabul edilmemesinin hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle ... 27/11/2014 tarihli genel kurul kararlarının iptaline karar verilmesi yerindedir...” (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 31.05.2017 T., 2016/440 ve 2016/3247 K. numaralı kararı için bkz: KENDİGELEN Abuzer, UZEL Necdet, SAVUR DEMİRKAYA Ase-na, EVLEK Müge, YILDIZ Nurgül, Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları (2017), İstanbul 2018).

³⁷ Antalya Bölge Adliye Mahkemesi, 11. HD., E. 2018/1327 K. 2019/492 T. 11.3.2019 “(...) Davalı vekili, davacının kötü niyetli olduğunu, finansal tablolara ilişkin olarak davacının bilgi edinme hakkının bulunduğunu, bu nedenle davacının erteleme talebinde iyi niyetli olmadığını bildirmişse de; 6102 sayılı TTK'nın 420. maddesinin emredici nitelikte olduğu, erteleme talebinde bulunan paydaşın herhangi bir gerekçe göstermesinin gerekmediği ve somut olayda davacının 1/10 'un üzerinde pay sahibi olup, azlık konumunda olduğu anlaşılacakla, davalı vekilinin istinaf başvurusunun da reddi gerekmiş, aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.” (<https://www.lexpera.com.tr>), Erişim Tarihi 30.12.2021.

³⁸ Gerekçe gösterilmesine gerek olmadığı yönündeki görüşler için bkz. DOĞANAY İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi C. I, 4. Bası, İstanbul 2004, s. 1102; TEKİL Fahiman, Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1993, s. 293; PULAŞLI Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 5. Baskı, Ankara 2017, s. 371; ÜÇİŞİK Güzin, ÇELİK Aydın, Anonim Ortaklıklar Hukuku C. I, 1. Baskı, Ankara 2013, s. 285; Arslanlı, s. 243; TE-OMAN Ömer, Bilanço Görüşmelerinin Azınlığın İstemi Üzerine Ertelendiği Genel Kurul Toplantılarında Yeni Yönetim Kurulu Seçilebilir mi? –Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin Bir Kararı Nedeniyle-, (Makale 49) Makalelerim II, Ankara 2012, s. 83.

çe göstermeksizin erteleme hakkını kullanabilmelidir. Ancak pay sahibinin gerekçe göstermesi ikinci ertelemelerde itiraz ettiği hususları somut bir şekilde ortaya koyabilmesi açısından kendi faydasıdır³⁹. *Tekinalp'e* göre de pay sahibinin hakkını kullanmasını kolaylaştırmak için getirilen bir düzenlemenin kanunda yazmayan bir şarta bağlanması mümkün değildir⁴⁰. Kanımızca olması gereken hukuk bakımından hakkın kullanılması gerekçe gösterme zorunluluğuna bağlanmalıysa da kanunun mevcut düzenlemesi uyarınca ilk erteleme talebinde net bir gerekçe gösterilmesi gerektiğini ifade etmek zorlama bir yorum olacaktır.

Kanunda bu hususta bir düzenleme yer almasa da ikincil mevzuatta bazı düzenlemeler yapılmış ve uygulamaya yön verilmeye çalışılmıştır. GKY'nin 28. maddesinin 3. fıkrasında; "*Azlık pay sahipleri tarafından finansal tablolar hakkında ileri sürülecek tüm itirazların ilk toplantıda yapılması ve bunların tutanağa yazılması zorunludur*" düzenlemesi yer almaktadır. Her ne kadar bu hükmün, hakkın ilk kez kullanılmasında gerekçe gösterilmesi gerektiğini savunan yazarların görüşünü kuvvetlendirir nitelikte olabileceği düşünülebilirse de, kanunda açıkça verilmiş bir hakkın sınırlandırılabilmesi ancak yine kanunda açıkça düzenlenmek suretiyle mümkün olabilecektir. Bu nedenle biz bu görüşe katılmıyoruz.

TTK'nın pay sahibini ve azlığı koruyucu düzenlemeleri karşısında, finansal tabloların ve buna bağlı konuların ertelenmesi hakkına ilişkin düzenlemelerden beklenen fayda, kanundaki diğer haklar aracılığıyla rahatlıkla sağlanmaktadır. Bunun yanında, hak suiistimal edilebilir nitelikte olup birçok durumda kendisinden beklenen amaca hizmet edecek şekilde kullanılmamaktadır. Özellikle hakkın ilk kez kullanılmasında gerekçe gösterme zorunluluğunun bulunmadığı yönünde doktrindeki hâkim görüş ve yerleşik içtihatlar dikkate alındığında, hakkın kötü niyetli olarak kullanılması durumunda şirketlerin genel kurul aracılığıyla karar alma mekanizmaları yavaşlamaktadır. Özellikle çok sayıda pay sahibinin bulunduğu ve genel kurul toplamanın maliyetli olduğu hallerde, azlığın mali tabloların görüşülmesini ertelemeyle –kötü niyetli olup olmadığına bakılmaksızın- şirketler zarara uğramaktadır. Neticede, ilgili hak, azlık tarafından çoğunluk pay sahiplerinin yıldırılması amacıyla kullanılabilir. Azlığın kötü niyetli faaliyetlerine karşı, *Boz-*

³⁹ ÇAMOĞLU Ersin, Azınlığın Bilanço Ertelemesi Gündemdeki Diğer Maddeleri Nasıl Etkiler, Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp'e Armağan C. I, İstanbul 2003, s. 288.

⁴⁰ TEKİNALP, Müzakerenin Ertelenmesi İstemi, s. 238-240.

bel'in önerdiği⁴¹ gibi bir sorumluluk mekanizması da işletilemediğinden hakkın hukuk sistemi içerisindeki düzenlenişi kendisinden beklenen amaca hizmet etmediği gibi hakkın kötü niyetli kullanımlarıyla şirketlerin karar alma mekanizmalarının yavaşlaması, şirketlerin yeni genel kurul masraflarına katılmak zorunda kalması gibi başkaca sorunlara da yol açmaktadır. TTK'nın⁴² 420. maddesi düzenlemesinden beklenen menfaatin başka kanuni imkânlarla sağlanabildiği göz önünde bulundurulduğunda; bu hükmün kanunumuzda yer alıp almaması gerektiği ciddi bir soru işareti olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak herhangi bir çıkarımda bulunmadan önce, hukukumuzda ilgili hakka mehz teşkil eden Alman TK ve Alman POK'da ve hukukumuzdaki birçok pay sahibini koruyucu hakka mehz teşkil eden İsviçre Borçlar Kanunu'nda bu hakkın nasıl düzenlendiğinin ve bu haktan beklenen menfaatin hangi yollarla sağlandığının incelenmesinde fayda bulunmaktadır.

II. FARKLI HUKUK SİSTEMLERİNDEKİ DÜZENLEMELER

A. Alman Hukuku

1. Kanuni Düzenlemeler

Günümüzde azlığın finansal tabloların görüşülmesini erteletmesini yönelik bir hak Alman hukukunda bulunmamaktadır. Her ne kadar geçmişte düzenlenmiş ve Türk hukukuna da kaynaklık etmişse de 1965 tarihi itibarıyla yürürlükten kaldırılmıştır. Alman hukukunda azlık pay sahibinin finansal tabloların görüşülmesini erteleme hakkı Alman TK'nın 264. maddesine dayanmaktaysa da, ilgili düzenlemenin asıl kaynağı 1965 tarihli Alman POK'un 164. maddesi gerekçesinde belirtildiği üzere 1884 yılındaki kanuni düzenlemedir⁴². Ancak bu düzenleme günümüzdeki düzenlemelerden oldukça farklıdır. İlgili düzenlemeye⁴³

⁴¹ Yazara göre finansal tabloların ve buna bağlı görüşmelerin ertelenmesi hakkının kötü niyetli kullanımlarından doğan zararlardan azlığın sorumlu olacağına ilişkin bir hüküm tanzim edilmelidir. Bu hususta bkz: BOZBEL, Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Azınlığın Bilanço Görüşmelerinin Erteletmesi, s. 349.

⁴² <https://www.bundestag.de/drucksachen>, Wahlperiode 4/171 Entwürfe a) eines Aktiengesetzes, b) eines Einführungsgesetzes zum Aktiengesetz, 03.02.1962, s. 189-190.; (RGBl Nr. 22 von 18.07.1884) Gesetz betreffend die Kommanditgesellschaften auf Aktien und Aktiengesellschaften.

⁴³ 18 Temmuz 1884 tarihli düzenleme şu şekildedir: Gesetz betreffend die Kommanditgesellschaften auf Aktien und Aktiengesellschaften§ 239a; *“Die Verhandlung ist zu vertagen, wenn dies mit einfacher Stimmenmehrheit beschlossen oder von einer Minderheit, deren Anteile den zehnten Teil des Grundkapitals darstellen, verlangt wird, auf Verlangen der Minderheit jedoch nur, soweit von ihr bestimmte Ansätze der Bilanz bemängelt werden.*

göre azlık pay sahipleri ancak mali tablolara açıkça hangi hususlara itiraz ettiğini belirtmek suretiyle mali tabloların ve buna bağlı sayılan konuların görüşülmesini erteletebilir. Esasen itiraz edilen hususların gösterilmesi ile ifade edilen, erteleme hakkının kullanımının gerekçe gösterme şartına bağlı olduğudur. Ancak bu düzenlemeye göre, itiraz neticesinde mali tabloların ilgili kısımlarının hatalı olduğunun ispat edilmesi beklenmez, itirazla hangi hususlardan şüphe duyulduğunun ortaya konulması yeterlidir⁴⁴. Düzenlemede mali tabloların görüşülmesinin ikinci kez ertelenmesi ise daha önce itiraz edilen hususlar hakkında yeterli bilgi verilmemiş olması şartına bağlanmıştır. 1884 tarihli düzenlemenin sonraki düzenlemelerden asıl farkı ise; mali tabloların görüşülmesinin ertelenmesi ile bağlı konuların akıbetidir. İlgili hükme göre mali tabloların itiraza uğramayan kısımları hakkında yönetim kurulunun ibrası hususu genel kurulda görüşülebilecektir. Başka bir anlatımla, azlığın talebi ile ertelenecek olan mali tablo kalemleri hakkında yönetim kurulu üyelerinin ibrası hususu genel kurulda görüşülemeyeceğinden bu konularla sınırlı olarak yönetim kurulunun sorumluluğu devam edecektir. Açıklanan düzenleme 1937 sayılı POK düzenlemelerine kadar yürürlükte kalmıştır.

1937 tarihli POK'un 125. maddesinin 7. fıkrasındaki düzenleme⁴⁵, azlık pay sahiplerine mali tabloların görüşülmesini erteleme hakkı tanımakla birlikte, bu hakkın kullanılmasının sonuçlarında bazı değişikliklere yer vermiştir. İlgili düzenlemeye göre, azlık pay sahipleri mali tablolara ilişkin itirazlarını kalem kalem belirtmek suretiyle ve yalnızca bir

---

Ist die Verhandlung auf Verlangen der Minderheit vertagt, so gilt bezüglich der nicht bemängelten Ansätze der Bilanz die Entlastung des Vorstandes als erfolgt“.

⁴⁴ WINCLER-KREAMER Wolf, Der Aktienrechtliche Minderheitenschutz, De Gruyter Verlag, Berlin und Liebig 1928, s. 34-35.

⁴⁵ Söz konusu hüküm 1937 tarihli kanunda şöyle yer almıştır; *“Die Verhandlung über den Jahrsabschluss soll mit den Verhandlungen über die Gewinnerteilung und die Entlastung verbunden werden. Die Verhandlung ist zu vertagen, wenn es die Hauptversammlung mit einfacher Stimmenmehrheit beschließt oder eine Minderheit es verlangt, deren Anteile zusammen den zehnten Teil des Grundkapitals erreichen. Das Verlangen der Minderheit ist nur zu berücksichtigen, wenn sie bestimmte Posten des Jahresabschlusses bemängelt. Ist die Verhandlung vertagt, so kann keine neue Vertagung verlangt werden. “Hükümün Türkçe çevirisi için bkz: “Yıl sonu finansal tabloların görüşülmesi hususu, kârın dağıtım ve ibra ile ilgili müzakerelerle bağlantılıdır. Genel kurulda salt çoğunlukla karar verilir ve payları ile birlikte yeni on da birine ulaşan bir azlığın talep etmesi halinde görüşme ertelenir. Azlığın talebi, ancak yıllık mali tablolarda belirli kalemlere itiraz ettikleri takdirde dikkate alınacaktır. Görüşmelerin ertelenmesi halinde yeni bir erteleme talep edilemez”.*

kereye mahsus olarak görüşmeleri erteleme hakkına sahiptir. Almanya'da 1884 düzenlemelerinden farklı olarak 1937 tarihli düzenlemede, itiraz edilen hususlarda yeterli bilgi verilip verilmediğine bakılmaksızın azlığa ikinci bir erteleme hakkı tanınmamıştır. Bu düzenlemede kar dağıtımı (Gewinnerteilung) ve ibra (Entlastung), mali tablolara bağlı sayılmıştır. Mali tabloların azlık talebi ile ertelenmesi sonucunda, mali tablolara bağlı sayılan bu hususların görüşülmesi 1884 düzenlemelerinden farklı olarak itiraza uğrayıp uğramadığına bakılmaksızın tümüyle ertelenmektedir. İlgili düzenlemede toplantının ne kadar süreyle ertelenmesi belirtilmemiştir. Doktrinde *Godinv. Wilhelmi* ertelenmenin yönetim kurulunun görevi ile alakalı olduğunu, bu nedenle yeni tarihin de yönetim kurulu tarafından gecikmeksizin belirlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir⁴⁶. Azlık pay sahibine bu hakkın kullanılmaması halinde yahut ertelemeye rağmen itiraza uğrayan hususlarda yeterli bilgi verilmediği halde, genel kurulun iptali davası (Anfechtungsklage) gündeme gelecektir⁴⁷.

1965 tarihli POK ile azlığın mali tabloların görüşülmesini erteletme hakkı yürürlükten kaldırılmıştır. Hükmün gerekçesinde pay sahibine tanınan çağdaş haklar karşısında bu hükmün işlevsiz kaldığı belirtilmiştir. Bu haklara 1937 yılında tüm pay sahiplerine tanınan bilgi alma hakkı (Auskunftrecht) ve 1931 yılında düzenlenen uzmanlarca denetleme hakkı (Abschlussprüfungsrecht) gibi haklar örnek olarak verilmiştir.

2. Değerlendirme

Azlık pay sahiplerinin çoğunluk pay sahipleri karşısında korunması için getirilen mali tabloların ve buna bağlı konuların görüşülmesinin ertelenmesi hakkı, Alman Hukuku'nda incelenmiş ve tartışılmıştır. Bahse konu hakkın, sonraki düzenlemeler ile getirilen çağdaş pay sahipliği haklarının düzenlenmesinden önce bir işlevinin olduğu kuşkusuzdur. Ancak bağımsız denetime tabi olan şirketler açısından bağımsız denetimin yürürlüğe girmesi sonrasında, tüm pay sahipleri şirket hakkında, kanundaki başka hiçbir hak ve yöntemle elde edemeyecekleri bilgilere, denetim raporuyla erişebileceklerdir⁴⁸. Bağımsız denetime tabi

⁴⁶ GODİN Reinhard, WILHELMI Hans, Gesetz über Aktiengesellschaften und Kommanditgesellschaften auf Aktien (Aktiengesetz) vom 30. Januar 1937, 2. Auflage, De Gruyter, Berlin 1950, s. 570-571.

⁴⁷ WINCLER-KREAMER, s. 34-35.

⁴⁸ Alman Hukuku'nda bağımsız denetim Alman Ticaret Kanunu'nun 316. maddesinde düzenlenmiştir. İlgili maddeye göre Alman Ticaret Kanunu'nun 267. maddesinde

olmayan şirketlerde ise, Alman POK'un üçüncü alt başlığı olan bilgi alma hakkı düzenlemelerine göre; mali tablolar, genel kurul toplantısı öncesinde zaten pay sahiplerinin incelemesine açılacak olup bu tabloların genel kurul toplantısı öncesinde incelenmesi uzman denetçiler aracılığıyla da gerçekleştirilebilir. Ayrıca bu hak yalnızca azlığa değil tüm pay sahiplerine (Aktionärs) tanınmıştır⁴⁹. Bilgi alma ve inceleme hakkı, Alman Ticaret Kanunu'nun⁵⁰ 242 ve 264. paragrafları uyarınca uluslararası muhasebe standartlarında, denetlenebilirliği haiz yılsonu tabloları (Jahresabschluss⁵¹) üzerinde yapılacaktır. Bu tablolarda bir tutarsızlık bulunması halinde her pay sahibi bunu, genel kurulda dile getirebilecek ve gerekirse özel denetçi atanması için talepte bulunabilecektir.

Alman Hukuku'nda, detaylı bir çalışma sonucu kanuni kriterlere bağlı olarak hazırlanan ve genel kurul öncesi incelemeye açılan bağımsız denetim raporu veya bilgi alma ve inceleme hakkı neticesinde incelemeye tabi tutulmuş mali tablolardan edinilemeyen bir bilginin, erteleme hakkının kullanılması neticesinde edinilmesini sağlayacak bir mekanizma bulunmamaktadır. Başka bir deyişle, azlığın mali tablolara ilişkin görüşmeleri ertelemesi neticesinde itiraz ettiği hususlarda bilgi almasını sağlayacak icrai bir yol bulunmamaktadır. Ancak çağdaş haklar karşısında bilgi alma hakkı, dava yoluyla kullanılarak istenilen bilgi mahkeme aracılığıyla edinilebilecek yahut şirket mali tabloları özel denetçiler tarafından incelenebilecektir. Bu durumda azlık mali tabloların ertelen-

---

de büyük şirket olarak anılan şirketler bağımsız denetime tabi olacaktır. Türk Hukukuna mehz teşkil ettiği belirtilen bu düzenlemeye göre Yönetim Kurulu Faaliyet Raporu (Lagebericht) ve yılsonu mali tabloları (Jahresabschlusses) denetçi tarafından incelemeye tabi tutularak bir rapor hazırlanır. Denetim yükümlülüğü olmasına rağmen, denetim yapılmayan şirketlerin çıkarttıkları mali tablolar ve faaliyet raporu onaylanamaz.

⁴⁹ Alman doktrini pay sahipliği haklarını iki temel başlığa ayırarak incelemektedir. Bunlar yönetim hakları (Verwaltungsrecht) ve malvarlığı haklarıdır (Vermögensrecht). Azlık hakları ise bu haklara ek olarak sermayenin %10'una karşılık gelecek payı olan pay sahipleri tarafından kullanılabilen haklardır. Alman Hukuku'nda pay sahipliği haklarına ilişkin detaylı bilgi için bkz; RAISER Thomas, Recht der Kapitalgesellschaften, Vahlen, 3. Auflage, München 2001, s. 100-101; DUURSAMA Dieter, DUURSAMA-KEPLINGER Henriette, ROTH Marianne, Handbuch zum Gesellschaft Recht, LexisNexis ARD Orac, Wien 2007, s. 1187-1188.

⁵⁰ (RGeBI Nr. 32, S. 219 von 10.05.1897) Handelsgesetzbuch, 10.05.1897.

⁵¹ Yıl sonu tablolarının kapsamı için bkz; KÜHNBERGER Manfred, der Jahresabschluss Rechnungslegung nach Handelsrecht, R. Oldenbourg Verlag, München 1996.

mesi hakkı ile ulaşılmak istenen amaçtan fazlasına; Alman Hukuku'nun güncel kanuni düzenlemeleriyle ulaşılabilmektedir.

Türk Hukuku'nda yer alan düzenlemeden farklı olarak 1937 tarihli Alman POK'un 125. maddesinin 7. fıkrasında ve eski Alman TK'nın 1884 tarihli değişikliklerle kabul edilen 264. maddesinde mali tabloların görüşülmesinin ertelenmesi hakkının kullanımı açısından gerekçe gösterme yükümlülüğü de dikkate alınmalıdır. Gerekçe gösterme yükümlülüğü, gerek 1884 düzenlemesinde gerekse 1937 düzenlemesinde yer almaktadır. İlgili yükümlülük belirtildiği üzere, mali tabloların yanlışlığını ispatla değil; şüphe yaratan hususların kalem kalem belirtilmesiyle gerçekleşmektedir. Başka bir deyişle, gösterilen gerekçeyi ispat yükümlülüğü azlık pay sahiplerine yüklenmemiştir. Gerekçe gösterme yükümlülüğü bulunması hakkın dürüstlük kuralına uygun kullanımına da hizmet etmektedir. Hiçbir gerekçe göstermek sizin toplantının ertelenmesi durumunda yönetim kurulu yeni toplantıda hangi hususlarda bilgi vereceğini bilemeyecektir. Böylelikle konu yargıya taşındığında hangi hususların inceleme konusu yapılacağı da bilinemeyecek ve bunların yanında gerekçesi olmayan pay sahipleri kötü niyetli olarak şirketin karar almasını geciktirmek adına bu hakkını kullanabilecektir. Keza Almanya doktrininde de eleştirilere mazhar olduğu üzere birçok diğer azlık hakkı gibi bu hakkın da kötü niyetli kullanımları söz konusu olmuştur⁵². *Tekinalp*, Alman Hukuku'nda azlığa tanınan mali tabloların görüşülmesinin ertelenmesi hakkının yalnızca işlevsiz kalması sebebiyle ilga edildiğini yoksa hakkın olumsuz bir yanı bulunmadığını belirtmiştir⁵³. Oysaki 1965 tarihli kanun tasarısının 164. maddesinin gerekçesinde azlığa tanınan erteletme hakkının kolay bir şekilde suiistimal edilebileceği, kaldırılma sebeplerinden birisinin de bu olduğu belirtmiştir⁵⁴. Sonuç olarak, Alman Hukuku bu hakkın kötüye kullanımları nedeniyle hakkı hep sınırlı bir uygulama kapsamında tutmuş, hakkın çağdaş koruyucu hakların düzenlenmesi sonucunda işlevselliğini yitirmesi nedeniyle de yürürlükten kaldırmıştır.

⁵² Azlık haklarının kötü niyetli kullanımına ilişkin eleştiri için bkz; MORITZ Hans Martin Christian, *der Ausschluss von Minderheitsaktion ärennach § 327 aff AktG*, Yüksek Lisans Tezi (Luasanne Üniversitesi Hukuk Fakültesi), 2004, s. 23.

⁵³ *TEKİNALP*, Müzakerenin Ertelenmesi İstemi, s. 236

⁵⁴ <https://www.bundestag.de/drucksachen>, Wahlperiode 4/171 Entwürfe a) eines Aktiengesetzes, b) eines Einführungsgesetzes zum Aktiengesetz, 03.02.1962, s. 189-190.

B. İsviçre Hukuku

Azlığın finansal tabloların görüşülmesini erteletmesi hakkı İsviçre Hukuku'nda düzenlenmemiştir. Bu hususta *İmregün*, “*İsviçre Borçlar Kanunu'nun 1. Tadil projesinde esas sermayenin muayyen bir nispetini temsil eden azınlığın muayyen hallerde umumi heyet toplantısının tehirini talep etme hakkı tanınmıştır. Müteakip projelerden bu hüküm hiçbir işe yaramayacağı ve lüzumsuz taliklere sebebiyet vereceği gerekçesi ile çıkarıldı ve kanuna da alınmadı*” demektedir⁵⁵.

Azlığa finansal tabloların görüşülmesi hakkı tanınmasa da İsviçre Borçlar Kanunu⁵⁶ (OR) Anonim Şirket pay sahiplerine ve azlık pay sahiplerine çok geniş koruyucu haklar tanımış, bunun yanında bağımsız denetim yükümlülüğü, eşit davranma yükümlülüğü gibi düzenlemelerle şirket, pay sahiplerine karşı hesap verme yükümlülüğüne tabi tutulmuştur. Bağımsız denetim, İsviçre Hukuku'nda belirli şartları sağlayan sınırlı sayıdaki şirketler için zorunlu tutulmuş olup bu şartları taşımayan şirketler için de sınırlı denetim yükümlülükleri öngörülmüştür⁵⁷. Bağımsız denetim sonucunda, yıl sonu tablolarıyla konsolide finansal tablolar denetime tabi tutulacak ve bir denetim raporuyla tüm pay sahipleri ve diğer menfaat sahipleri şirket hakkında tutarlı ve objektif bilgilere ulaşabilecektir. Bağımsız denetim haricinde, Alman Hukuku'nun

⁵⁵ TEKİNALP, Müzakerenin Erteleme İstemi, s. 236 aracılığıyla İMREGÜN Oğuz, Anonim Şirkette Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunların Telif Çareleri, İstanbul 1962, s. 71 dnp. 83.; Aynı yönde Savaş Bozbel tarafından da aktarılmakta olan, İsviçre'de ilgili hükmün gereksiz gecikmelere sebebiyet vermemek adına kanuna alınmadığını belirten görüş için bkz; BOZBEL, Azınlığın Bilanço Görüşmelerini Ertelemesi, s. 3. (https://www.academia.edu/36543153/Azınlığın_Bilanço_Görüşmelerini_Ertelemesi_TTK_m_420_) Erişim Tarihi 20.01.2022

⁵⁶ Bundesgesetz vom 30. März 1911 betreffend die Ergänzung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches (Fünfter Teil: Obligationenrecht)

⁵⁷ İsviçre'de bağımsız denetim Borçlar Kanunu'nun (OR) 727 ve 727a/b/c maddelerinde düzenlenmiştir. İlgili düzenlemeler kısmen Türk Hukuku'nda mehz teşkil etmektedir. Bu düzenlemelere göre halka açık şirketler, ikinci fıkradaki şartları sağlayan şirketler ve konsolide mali belgeleri hazırlamakla yükümlü şirketler bağımsız denetime tabidir. Ayrıca kanunen bağımsız denetime tabi olmayan şirketler de esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla bağımsız denetime tabi olacaklarını düzenleyebilirler. Bağımsız denetime kanunen tabi olmayan şirketler için de sınırlı denetim yükümlülüğü öngörülmüştür. Sınırlı denetime tabi olan şirketlerden 10 tam zamanlı çalışandan az çalışanı olan şirketler genel kurul kararıyla sınırlı denetimden vazgeçebilirler. Bağımsız denetim, kanunen şartları taşıyan lisanslı denetçiler tarafından yapılmaktadır.

sağladığı birçok hak İsviçre’de de pay sahiplerine tanınmıştır. Doktrinde pay sahiplerine tanınan bu haklar mal varlıksal haklar ve mal varlıksal nitelikte olmayan haklar olarak ikiye ayrılmıştır⁵⁸. Mal varlıksal olmayan haklar da katılım hakları ve koruyucu haklar olarak ikiye ayrılmıştır⁵⁹. Katılım haklarına bağlı olarak her pay sahibi genel kurul gündemini görebilmekte ve genel kurul gündemine ilişkin beyanlarda bulunabilmektedir. Azlık pay sahipleri ayrıca genel kurulu toplantıya çağırabilmekte ve genel kurul gündemine madde ekleyebilmektedir (Einberufung und Traktandierungsrecht OR 699)⁶⁰. Koruyucu haklar içerisinde ise pay sahiplerine geniş bir bilgi alma ve inceleme hakkı tanınmıştır (OR 697 Auskunftsrecht). Buna göre tüm pay sahipleri genel kurul öncesinde, genel kurul sırasında veya genel kurul sonrasında şirket sırrı teşkil etmeyen bilgileri öğrenmek için yönetim kuruluna başvuruda bulunabilirler. Belirtmek gerekir ki İsviçre Borçlar Kanunu pay sahiplerinin bilgi alma hakkını kullanmalarını, bilgi almanın gerekli olması koşuluna bağlamıştır⁶¹. Bu sebeple bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasına ilişkin yapılan taleplerde, bu bilginin neden gerekli olduğunun da gösterilmesi gerekmektedir⁶². Alman Hukuku’nda⁶³ olduğu gibi İsviçre Hukuku’nda da bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasına ilişkin gerekliliğin ortaya konulması şartı bu hukuk sistemlerinde ilgili hakkın kullanılmasının Türk Hukuku’na göre zorlaştırıldığını göstermektedir.

Bilgi alma ve inceleme talepleri OR 702/3 gereğince toplantı tutanağına işlenmelidir. Tüm pay sahipleri oy haklarına dayanarak bu tuta-

⁵⁸ FORSTMOSER Peter, MEIER-HAYOZ Arthur, NOBEL Peter, Schweizerisches Aktienrecht, Verlag Stampfli+Cie AG, Bern 1996, s. 486-487.

⁵⁹ FORSTMOSER, MEIER-HAYOZ, NOBEL, s. 486-487. Yazarlar katılım hakkı olarak oy hakkını belirtmiş ve genel kurula katılma, beyanda bulunma, kendisini temsil ettirebilme, genel kurula çağrı alma, yetkisiz katılıma itiraz etme, genel kurul tutanağını görme ve şerh düşme gibi hakları oy hakkına bağlı yan haklar olarak sınıflandırmışlardır.

⁶⁰ Bu hususta daha fazla bilgi için bkz; BÖCKLI Peter, Schweizerisches Aktienrecht, 4. Auflage, Schutthess, 2009, s. 1357-1359.

⁶¹ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerh C II, s. 1946.

⁶² FORSTMOSER, MEIER-HAYOZ, NOBEL, s. 505 pgf. 172.

⁶³ Alman POK’un 131. Paragrafının 1. fıkrasının 1. cümlesine göre gündem maddesinin uygun bir şekilde değerlendirilmesi için gerekli olduğu sürece, pay sahipleri genel kurulda bilgi talebinde bulunabilmektedir. Neticede bilgi alma hakkının kullanılabilmesi bakımından Alman ve İsviçre Hukuklarındaki düzenlemeler paraleldir.

nağı inceleyebilir ve bu tutanakta itiraz ettikleri hususlara şerh düşebilir⁶⁴. Bilgi verilmeyen, verilemeyen veya incelenme hakkı kullandırılmayan hallerde bilgi alma ve inceleme davası açılabilir yahut bilgi alma ve inceleme talebinin olup olmadığına bağlı olmaksızın, genel kuruldan özel denetçi atanması istenebilir. Genel kurulun özel denetçi atanması talebini reddetmesi halinde, azlık pay sahipleri⁶⁵ özel denetçi atanmasını mahkemeden talep edebilir. Kanun hükümlerine aykırı olarak pay sahiplerine haklarının kullandırılmadığı hallerde genel kurulun iptali söz konusu olabilmektedir (Anfechtung). İsviçre kanun koyucusuna göre pay sahiplerine tanınan bu geniş haklar karşısında azlık pay sahiplerinin finansal tabloların görüşülmesini erteleme hakkına ihtiyacı bulunmaktaki, bundan beklenen tüm fayda, sayılan diğer haklar aracılığıyla elde edilmektedir.

III. TÜRK HUKUKU'NDA TTK'NIN 420. MADDESİNDEN BEKLENEN İŞLEVİ KARŞILAYAN DİĞER HAKLAR VE BU KAPSAMDAKİ ŞİRKET YÜKÜMLÜLÜKLERİ

A. Bağımsız Denetim

Bağımsız denetim TTK'nın "Denetleme" başlıklı 397. maddesi ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Bağımsız denetim, şirketin finansal raporları ve yönetim kurulu faaliyetleri hakkında, tutarlı denetlenmiş ve güvenilir bilgi almak isteyen menfaat sahiplerinin⁶⁶ korunması amacıyla hüküm altına alınmıştır⁶⁷. Bağımsız denetim ile ilişkili düzenlemelere kaynak teşkil eden İsviçre ve Alman⁶⁸ hukuklarında olduğu gibi,

⁶⁴ MÜLLER Ronald, LIPP Lorenz, PLÜSS Adrian, Minderheitschutz im schweizerischen Aktienrecht", Aktuell Juristische Praxis, 05/2011, s. 587-590; FORSTMOSER, MEIER-HAYOZ, NOBEL, s. 502-505.

⁶⁵ Azlık haricinde, pay oranı azlık payına ulaşmasa da paylarının nominal değeri 2 Milyon Frank ve daha fazla olan pay sahipleri de aynı hakkı kullanabilmektedir. Bu hak özellikle sermayesi büyük olan şirketlerde pay sahiplerinin korunmasını sağlamak için getirilmiştir. (OR 697b)

⁶⁶ Bağımsız denetim yalnızca pay sahiplerini ilgilendiren bir denetim olmayıp, özellikle halka açık şirketler bakımından Kamuyu Aydınlatma Yükümlülüğü olarak yatırımcıların doğru, tutarlı ve şeffaf bir bilgi almasına hizmet etmektedir. Bu sebeple koruma yalnız pay sahipleri için değil menfaat sahipleri için belirlenmiştir.

⁶⁷ DEMİRKIRAN Haydar, Finansal Raporlamanın Güvenilirliğinin Sağlanmasında Bağımsız Denetimin Rolü, Bir Uygulama, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2010, s. 1-2.

⁶⁸ Avrupa Komisyonu'nun 25 Temmuz 2016 tarih ve (EU) 2016/1223 sayılı Uygulama Kararıyla, ülkemizdeki kamu gözetimi, kalite güvence, inceleme ve yaptırım sis-

ülkemizde de bağımsız denetim tüm şirketler açısından zorunlu tutulmamıştır⁶⁹. TTK'nun 397. maddesinin 4. fıkrasında bağımsız denetime tabi olacak şirketlerin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile belirleneceği öngörülmüştür⁷⁰.

Bağımsız Denetim Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'nun (KGG) belirlediği denetim standartları doğrultusunda denetim, denetime tabi şirketlerin çıkardığı yıllık mali tablolar ile yönetim kurulu faaliyet raporu üzerinde yapılmakta ve bu hususta yayımlanan denetim raporu, tüm pay sahiplerinin bilgisine sunulmaktadır⁷¹. İlgili denetim raporundan pay sahipleri şirketin o yılki finansal durumunu, faaliyet durum ve sonuçlarını, finansal gelişimini, gelir-gider ve kar-zarar durumları ile her türlü mali kaydın usulüne ve yasa-ya uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığını, şirket kaynaklarının düzgün idare edilip edilmediğini, yönetimin faaliyetlerini ve bunların sonuçlarını öğrenebilirler. Bu açıdan bakıldığında bağımsız denetime tabi şirketlerde, azlığın mali tabloların görüşülmesini erteletme talebinin, doğrudan herhangi bir amaca hizmet etmeyeceği ifade edilebilir.

Yukarıda belirtildiği üzere, azlığın erteletme talebinin düzenlenmesinin amacı, pay sahibinin bilgi sahibi olmadığı veya kuşkuya düştüğü konularda, bilgi sahibi olmak adına mali tabloların görüşülmesini erteleyerek bilgi alması ve oy hakkı ve buna bağlı katılım haklarını daha etkin kullanmasını sağlamaktır. Pay sahibinin bağımsız denetim raporuyla edinilen bilgilerden fazlasını, mali tabloların görüşülmesinin ertelenmesi hakkını kullanarak elde edebilmesi ne süre açısından ne de konunun detaylı uzmanlarca irdelenebilmesi açısından, fiilen ve hukuken mümkün değildir. Nitekim denetim sonucunda kanunun ve ilgili stan-

---

temlerinin AB üyesi ülkelerle eşdeğer olduğu kabul edilmiştir. Bununla birlikte, İsviçre Hükümeti'nin 23 Ağustos 2017 tarihli kararıyla ülkemiz ile İsviçre kamu gözetimi sisteminin 1 Ekim 2017 tarihinden itibaren eşdeğer olduğu kararlaştırılmıştır.

⁶⁹ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi II, s. 1575-1576; MEMİŞ Tekin, "Şirketler Hukukunda Denetim", Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVI, S. 3-4, s. 151.

⁷⁰ Bu hususta bir Bakanlar Kurulu Kararı (23.01.13 tarihli 28537 sayılı Resmi Gazete 'de yayınlanan 2012/4213 No'lu karar) bir de Cumhurbaşkanlığı Kararı (26 Mayıs 2018 tarihli ve 30432 sayılı Resmi Gazete 'de yayınlanan 2018/11597 No'lu karar) bulunmaktadır.

⁷¹ Bağımsız Denetim Standartlarına Erişim İçin Bkz: (<https://www.kgg.gov.tr/DynamicContent/Detail/5167/Bağ%CC%86%C4%B1ms%C4%B1z-Denetim-Standartlar%C4%B1>)

dartların öngördüğü kapsamda hazırlanan bir bağımsız denetçi raporunun azlığın sorularına cevap verebiliyor olması gerekir. Aksi yaklaşım bağımsız denetimin işlevini ve doğruluğunu şüpheye düşürür. Sonuçta, bağımsız denetim düzenlemeleri karşısında azlık pay sahibinin toplantıyı erteletme hakkı tamamen işlevsiz kalmaktadır. Nitekim toplantıdan en az 15 gün önce söz konusu denetim raporları incelemeye hazır halde bulundurulmakta olup azlık dilediğinde bunları inceleme ve gerekirse denetim raporu ile ilgili de bilgi alma hakkına sahiptir. Bu açıdan bakıldığında, azlığın inceleme hakkını kullanmadan, genel kurulda da hiçbir gerekçe göstermeden erteleme hakkını kullanabilmesinin kendi içinde çelişkili bir durum olduğu ifade edilebilir. Bu açıdan bağımsız denetime tabi şirketlerde dahi bu hakkın kullanılabilmesi; kötü niyetli azlık pay sahiplerine kanun eliyle verilmiş bir silah işlevi görebilmekte ve çoğunluğu yıldırım için kullanılmasına aracı olabilmektedir.

Doktrinde kimi yazarlarca bağımsız denetimin sınırlı sayıda şirket açısından zorunlu tutulması dolayısıyla; bağımsız denetim uygulamasının pay sahibini koruyucu açıdan yeterince işlev görmediği belirtilmektedir⁷². Bağımsız denetim düzenlemelerinin yeterli korumayı sağlayamaması dolayısıyla, denetimin mali tabloların görüşülmesinin ertelenmesi hakkına bir etkisi olmadığı⁷³, bu nedenle hakkın işlevselliğini koruduğu savunulmaktadır. Bağımsız denetimin tüm şirketler açısından zorunlu tutulmaması haklı olarak eleştirilse de, bağımsız denetimin sınırlı bir şirket grubuna yönelik düzenlenmiş olması; mali tabloların görüşülmesinin ertelenmesi hakkının işlevsel bir yapıya sahip olduğunu göstermemektedir. Nitekim bilgi alma ve inceleme hakkı, özel denetim hakkı gibi tüm pay sahiplerine geniş haklar tanıyan düzenlemeler karşısında; bağımsız denetime tabi olmayan şirketlerde dahi pay sahipleri, şirket işleri açısından yeterince bilgi alma imkânına sahip olmakta, şirket muhasebesini denetleyebilmektedir. Hal böyle olunca bir şirketin yalnızca bağımsız denetime tabi olmaması, azlık pay sahiplerine mali tabloların görüşülmesini erteletme hakkı tanınmasını işlevsel hale getirmez. Bunun yanında gerek bağımsız denetime tabi gerek bağımsız denetime tabi olmayan şirketler açısından bu hak kötüye kullanımlara açık olmaya da devam edecektir. Nitekim kanun koyucu TTK'nın ilk halinde⁷⁴,

⁷² ÇAKIRBAY, s. 419-420.

⁷³ ÇAKIRBAY, s. 419-420.

⁷⁴ 6100 sayılı Türk Ticaret Kanunu 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılma-

azlığın finansal tabloların görüşülmesini erteletmesi hakkını, bağımsız denetim ile ilişkilendirmediğine yönelik iradesini ortaya koymuştur. Bağımsız denetim, TTK'nın ilk halinde tüm anonim şirketler açısından zorunlu tutulmuştur.

Bağımsız denetimin sınırlı sayıda şirket açısından zorunlu tutulmasını, azlığın mali tabloların görüşülmesini erteletme hakkı ile ilişkilendiren fikre göre; bağımsız denetim yükümlülüklerine tüm anonim şirketlerin tabi olduğu durumda, azlığa söz konusu hakkın tanınmaması beklenir. Ancak TTK'nın ilk halinde bağımsız denetim tüm anonim şirketler açısından zorunlu tutulmuşken azlığın mali tabloların görüşülmesini erteletme hakkı yine de kanunda düzenlenmişti. Ayrıca 26.06.2012 tarihli 6335 sayılı Kanun ile bağımsız denetimin sınırlı sayıda şirket için yeniden düzenlenmesinin ardından, azlığın mali tabloların görüşülmesini erteletme hakkı bağımsız denetime tabi şirketler için istisna tutulmamıştır. Bu, kanun koyucunun azlığa finansal tabloların görüşülmesini erteletme hakkı tanınmasının, bağımsız denetimi tüm şirketler açısından zorunlu tutmamasıyla ilgili olmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

B. Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı

Pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkı eTTK'ya nazaran güçlendirilmiş bir şekilde TTK'nın 437. maddesi ve devamı hükümlerinde düzenlenmiş olup ilgili düzenlemeyle, pay sahiplerinin ortaklığın yönetimi ve mali durumu hakkında bilgi sahibi olması, oy hakkını bilinçli kullanması ve genel kurulda daha sağlıklı kararlar alınması amaçlanmıştır⁷⁵. TTK, pay sahibinin bilgi alma hakkını genel kurul öncesi, genel kurulda ve genel kuruldan sonra olmak üzere 3 şekilde düzenlemiş ve bunlara bilgi alma davasını ekleyerek hukuki korumayı talep edilebilir kılmıştır⁷⁶. Genel kuruldan önce pay sahiplerinin bilgi alma hakkını kullanabilmesi için yönetim kurulu, en az 15 gün önce finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, yönetim kurulunun yıllık faaliyet

---

sına Dair Kanun ile değiştirilmiş ve bağımsız denetime tabi şirketlerin Bakanlar Kurulu kararı ile belirleneceği belirtilmiştir.

⁷⁵ DOLU Ali Murat, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Onikilevha Yayınları, İstanbul 2017, s. 40; ARSLAN Kaya, Özel denetim İsteme Hakkının Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı İle İlişkisi, Batider C. XXXI S.1 s. 61, KARASU Rauf, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Batider C.XXIII, S.2, s. 74.

⁷⁶ AYHAN Rıza, ÇAĞLAR Hayrettin, ÖZDAMAR Mehmet, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara 2019, s. 436-437.

raporu, denetleme raporları ve yönetim kurulunun kâr dağıtım önerisi şirket merkez ve şubelerinde pay sahiplerinin incelemesine açar. Her pay sahibi ilgili belgeleri inceleyebilir ve bu incelemeyi usulüne göre yetkilendirdiği bir uzman aracılığıyla da gerçekleştirebilir. Genel kurul sırasında pay sahipleri, yönetim kurulundan şirketin işleri ve denetçilerden denetime ilişkin hususlarda bilgi isteyebilmektedir. Pay sahibi, aynı zamanda genel kuruldan veya yönetim kurulundan şirket defterleri ve yazışmalarının sorusunu ilgilendiren kısmının incelenmeye açılmasını talep edebilir. Alman ve İsviçre Hukuklarından farklı olarak, TTK pay sahibinin bilgi isteme hakkını kullanabilmesini herhangi bir gereklilik şartına da bağlamamıştır. Şirket defter ve yazışmalarını incelemek isteyen pay sahipleri, genel kurul onayı yahut yönetim kurulu izni ile söz konusu belgeler üzerinde inceleme yapabilmektedir. Bilgi alma ve inceleme hakkının sınırını ise şirket sınırları ve korunması gereken şirket menfaatleri oluşturmaktadır⁷⁷.

Görüldüğü üzere, bilgi alma ve inceleme hakkı her pay sahibi tarafından herhangi bir şarta bağlanmaksızın kullanılabilir. Pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilmeleri için TTK yönetim kuruluna da bazı yükümlülükler yüklemiştir. Bunların başında, GKY'nin 10. maddesinde⁷⁸düzenlenen pay sahiplerine genel kurul toplantı günü ile gündem ve ilanının çıktığı veya çıkacağı gazetelerin iadeli taahhütlü mektupla bildirilmesi yükümlülüğü bulunmaktadır. GKY'nin 10. maddesinde "*Olağan toplantı ilanlarında; finansal tabloların, konsolide finansal tabloların, yönetim kurulu yıllık faaliyet raporunun, denetleme raporunun ve yönetim kurulunun kâr dağıtım önerisinin şirket merkez ve şube adresleri belirtilmek suretiyle anılan adreslerde pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulduğu*" belirtilmektedir.

Pay sahiplerine genel kurul öncesinde geniş bir bilgi alma hakkı tanınmasıyla, genel kurula bilinçli katılımlarının sağlanması, mali tablolara ve şirket işleyişine ilişkin sorularının hazırlanmasına imkân tanın-

⁷⁷ Hükmün gerekçesinde, esinlenen İsviçre Borçlar Kanunu 697. maddenin 2. fıkrasında olduğu gibi şirket sırrının ve korunması gereken menfaatlerinin bilinçli bir şekilde tanımlanmadığı, bunun dar veya geniş bir tanımla sınırlandırılmak istenmediği, çözümün uygulamaya bırakıldığı belirtilmiştir. Bu hususta detaylı bilgi için bkz: PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi C II, s. 1941-1948; KAYA Arslan, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Ankara 2001, s. 267; KARASU, s. 88-92.

⁷⁸ Bunlar, pay defterinde yazılı pay sahipleri ile önceden şirkete pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adresini bildiren pay sahipleridir.

ması amaçlanmıştır. Söz konusu incelemenin yapılacağı tablolar uluslararası muhasebe standartlarında ve denetime elverişli tablolar olmalıdır. Genel kurul toplantısı öncesine, genel kurul ilanında belirtilen yerde ve zamanda incelemeye açılan belgeler tüm pay sahipleri, vekilleri veya görevlendirecekleri uzmanlar tarafından incelenebilir. Genel kurul öncesi tanınan bu hakkın kullanılması, genel kurul sırasında yönetim kurulu ve denetçilere soru sorma hakkının, özel denetçi atanmasının istenmesi hakkının, genel kurul sonrasında da bilgi alma ve inceleme davası açma hakkının etkin bir şekilde kullanılması için gereklidir. Azlık pay sahibinin çoğunluk pay sahibi ortaklar karşısında korunmasına aracılık eden bu haklar zamanında ve etkin şekilde kullanıldığı takdirde, genel kurulda mali tabloların görüşülmesinin ertelenmesine bizce genel olarak ihtiyaç kalmayacaktır. Ayrıca pay sahiplerinin genel kurul öncesi incelemeye açılan belgeleri vekil aracılığıyla yahut usulüne uygun yetkilendirdiği uzmanlar aracılığıyla dahi inceleyebiliyor oluşları, inceleme hakkının kullanılmasının önündeki birçok engeli de ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle, en azından bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmayan pay sahibine mali tabloların görüşülmesinin erteletilmesi hakkının tanınması kanaatimizce isabetli değildir.

Bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasıyla edinilemeyen bilgilerin, herhangi bir gerekçe dahi gösterilmeden ertelenen ilk genel kurul toplantısı sonrasında bir ay içerisinde nasıl edinilebileceği de bizce belirsizdir. Bilgi alma hakkının kullanıldığı durumlarda bir sonuç elde edemeyen pay sahipleri, gerek bilgi alma davası ile gerekse de aşağıda detaylandırılacağı üzere özel denetçi atanmasını mahkemeden talep ederek şirketi bilgi vermeye zorlayabilecektir. Ancak mehzaz kanun olan Alman Hukuku'nda olduğu gibi Türk Hukuku'nda da azlığın mali tabloların ve buna bağlı konuların görüşülmesini erteletmesi neticesinde, şirketin bilgi verilmesini sağlayacak icrai bir mekanizma bulunmamaktadır.

Bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasının, azlık pay sahiplerinin haklarını koruması açısından, mali tabloların görüşülmesinin ertelenmesinden daha avantajlı olduğunu gösteren bir diğer husus ise bilgi alma ve inceleme hakkının kolayca suiistimal edilebilecek bir hak olmamasıdır. Pay sahibinin talep ettiği bilgilerin yönetim kurulu tarafından verilmemesi halinde, nihai kararı verecek merci genel kurulun, yönetim kurulu aleyhinde karar alarak bu bilginin verilmesine izin verdiği durumlar haricinde, Asliye Ticaret Mahkemeleri olmaktadır. Ancak

örnek alınan Alman düzenlemesinden farklı olarak hiçbir gerekçeye dahi dayanmaksızın mali tabloların görüşülmesi ve buna bağlı diğer hususların ertelenmesinde nihai karar mercii azlık pay sahibidir. Azlık pay sahibinin talep etmesi halinde başkaca bir karar alınmasına gerek kalımsızın genel kurul en az bir ay ertelenmektedir. Karar alma mekanizmasının yavaşlaması sonucu oluşan zarara ve tüm çağrı usulü baştan başlayarak yeni bir genel kurul yapılması maliyetine de şirket katlanmaktadır. Bu noktada erteleme talep eden azlık pay sahibinin tekelinde olan bu hakkın suiistimale çok açık olduğu ortadadır. Neticede, kötü niyetli bir pay sahibinin mali tabloların görüşülmesinin ertelenmesi hakkını kullanmasıyla oluşan zararlar, bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmasında söz konusu olmamaktadır.

C. Özel Denetçi Atanmasını Talep Hakkı

Pay sahipleri, pay sahipliği haklarını kullanabilmek için gündemde yazmasa bile genel kuruldan belli başlı olayların aydınlatılması amacıyla özel denetçi atanmasını isteyebilir. Özel denetçi atanmasının istenebilmesi için bu talebin haklılığı TTK'nın 439. maddesinin 2. fıkrasındaki⁷⁹ hususların varlığı en azından karinelerle desteklenmeli ve bilgi alma ve inceleme hakkı kullanılmış olmalıdır. Bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmış olmasının gerekmesi, illa TTK'nın 437. maddesinin 5. fıkrası uyarınca dava açılmış olmasını gerektirmez⁸⁰. Nitekim dava yolu hakkın bir unsuru değil, hakkın korunma yoludur⁸¹. Pay sahiplerinin özel denetçi atanması talebi genel kurul tarafından kabul edilirse talepte bulunan pay sahipleri şirket merkezinin bulunduğu yer Asliye Ticaret Mahkemesinden özel denetçi atanmasını isteyebilir.

Genel kurulun özel denetim istemini reddetmesi hâlinde, azlık pay sahipleri veya paylarının itibarî değeri toplamı en az bir milyon Türk Lirası olan pay sahipleri genel kurulun gerçekleşmesini izleyen üç ay içinde aynı mahkemeden özel denetçi atanmasını isteyebilir. Kanun koyucu mehaz İsviçre düzenlemesinde de olduğu gibi, hakkı kullanabilecek pay sahiplerini azlık ile sınırlı tutmamış; sermayesi büyük şirketler-

⁷⁹ TTK'nın 439. maddesinin 2. fıkrasına göre; davacı pay sahiplerinin, kurucuların veya şirket organlarının, kanunu veya esas sözleşmeyi ihlal ederek, şirketi veya pay sahiplerini zarara uğrattıklarını, ikna edici bir şekilde ortaya koymaları gerekmektedir.

⁸⁰ ARSLAN, Özel denetim İsteme Hakkı, s. 80,81.

⁸¹ ARSLAN, Özel denetim İsteme Hakkı, s. 80,81.

de azlık payına ulaşamayan pay sahipleri için paylarının itibari değeri belli bir miktarda olan pay sahiplerine de bu hakkı tanımıştır.

Bilgi alma ve inceleme hakkı sonuçsuz kalan azlık pay sahipleri, bilgi alma davası açabileceği gibi, şüphe duydukları olayların ve durumların aydınlatılması için özel denetçi atanmasını isteme haklarını da kullanabilmektedir. Bilgi alma ve inceleme hakkının diğer bir icrai yönü de işte bu özel denetçi isteme hakkıdır. Hiçbir icrai yönü bulunmayan mali tabloların görüşülmesinin ertelenmesi hakkı yanında, bilgi alma hakkının kullanılıp sonuçsuz kalması halinde bilgi alma davası veya özel denetçi isteme haklarının kullanılması, aynı sonuca götürecek çok daha işlevsel bir yoldur.

IV. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Azlık pay sahiplerinin mali tabloların ve buna bağlı konuların görüşülmesinin ertelenmesini isteme hakkı, Alman Hukuku düzenlemeleri örnek alınarak hukukumuzda dâhil edilmiştir. Ancak söz konusu hüküm Alman Hukuku'nda çağdaş haklar karşısında işlevsiz kalması sebebiyle ilga edilmiştir. Keza İsviçre Hukuku'nda da var olan düzenlemeler yeterli olduğundan, mali tablolar ve buna bağlı konuların görüşülmesinin ertelenmesi hakkına İsviçre mevzuatlarında yer verilmemiştir. Bu hukuk sistemlerinde azlığın erteleme hakkından beklenen işlevi gören diğer haklar özellikle; bağımsız denetim, bilgi alma ve inceleme hakkı ve özel denetçi atanmasını isteme hakları olarak sıralanabilir. Bu işlevsel haklar çalışma kapsamında detaylandırıldığı üzere hukukumuzda da Alman ve İsviçre düzenlemeleriyle paralel olarak hüküm altına alınmıştır. Hatta hukukumuzda bilgi alma ve inceleme hakkının genel kurulda kullanılmasının, mehz düzenlemelerden farklı olarak, gereklilik şartına dahi tabi tutulmamış olduğu dikkate alındığında, bazı durumlarda hukukumuzdaki düzenlemelerin daha kapsayıcı ve koruyucu olduğu ifade edilebilir. Belirtilen haklar yakından incelendiğinde tümünün pay sahiplerinin oy hakkı başta olmak üzere, pay sahipliği haklarını etkin olarak kullanabilmelerine hizmet ettiği görülecektir.

Mali tabloların görüşülmesinin azlık talebiyle ertelenmesi hakkının düzenlenmesindeki amaç, gerek mehz düzenlemenin gerekçesinde, gerekse doktrin ve yargı kararlarında aynı şekilde ifade edilmektedir. Kanaatimizce bağımsız denetime tabi şirketlerde bağımsız denetim raporu, diğer şirketlerde de bilgi alma ve inceleme hakkıyla özel denetçi atanmasını isteme hakları aracılığıyla, erteleme hakkıyla ulaşılmak istenen menfaatten fazlasına ulaşılabilir. Aynı zamanda bu hakların

sağladığı icrai mekanizmalar, erteleme hakkında bulunmamaktadır. Sonuç olarak TTK'nın 420. maddesi ile düzenlenen mali tabloların ve buna bağlı konuların görüşülmesinin ertelenmesi hakkının diğer düzenlemeler karşısında işlevsiz kaldığı kanaatindeyiz.

Bunun yanında Alman Hukuku'nda aranan, toplantının ertelenebilmesi için mali tablo kalemlerinin tek tek itiraza uğraması şartı, hukukumuzda aranmamıştır. Mevzuatımızdaki kaldırılan düzenleme mevcut halinde dahi kolayca suiistimal edilebileceği yönünde eleştirilirken, hukukumuzda bu hakkın, gerekçe/itiraz göstermeksizin erteleme talep edilebileceği şeklinde yorumlanması, onu suiistimale daha da açık hale getirmiştir. Hiçbir gerekçe dahi ortaya konulmadan salt azlık talebi ile mali tabloların görüşülmesinin ve buna bağlı olarak yönetim kurulunun ibrası gibi önemli konuların görüşülmesinin bir ay süreliğine ertelenmesi şirket işleyişini ve özellikle ticari olarak ivedilikle alınması gereken kararların alınmasını ciddi anlamda yavaşlatabilmekte, bunun yanında ek maliyetlere sebep olabilmektedir. Özellikle hızın ve dinamizmin oldukça önem arz ettiği çağımızda, teknolojinin gelişimi de dikkate alındığında, günlerin hatta saatlerin dahi şirketler için önem arz ettiği rahatlıkla ifade edilebilir. Durum böyleyken, asıl amacı oy hakkını etkin bir şekilde kullanmak olmayan kötü niyetli pay sahipleri, haklarını şirket aleyhine, dürüstlük kurallarına aykırı şekilde kullanabilmektedir. Bu anlamda kanaatimizce ilgili hakkın pay sahiplerine tanıdığı menfaate oranla, bu hakkın kötüye kullanımlara açık olması sebebiyle, tarafların menfaat dengesi göz önüne alındığında, erteleme hakkının kötüye kullanılma riski daha fazla olacaktır. Sonuç olarak TTK'nın 420. maddesinde düzenlenen mali tabloların ve buna bağlı konuların görüşülmesinin ertelenmesi hakkının kanunumuzdan çıkarılması yahut hakkın işlevsellik kazanacak ve kötüye kullanımlar önlenecek şekilde kanuni düzenlemenin güncellenmesi yerinde olacaktır.

KAYNAKLAR

- AKSOY İPEKÇİOĞLU**, Pervin, Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2009.
- ANSAY**, Tuğrul, "Anonim Şirketler Hukuku", AÜHF Yayınları, Ankara 1975.
- AKİPEK**, Seda, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Azlığın Finansal Tabloların Müzakeresini Erteleme Hakkı", Legal Hukuk Dergisi, Y. 2014, C. 1, Sa. Özel Sayı-Rona Aybay'a Armağan, s. 283-317.
- ARSLANLI**, Halil, "Anonim Şirketler C. I", 3. Bası, İstanbul1960,
- ARSLAN**, Kaya, "Özel denetim İsteme Hakkının Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı İle İlişkisi", Batider C.XXXI, S.1, s. 61-83.
- AYHAN**, Rıza, **ÇAĞLAR**, Hayrettin, **ÖZDAMAR**, Mehmet, "Şirketler Hukuku Genel Esaslar", Ankara2019.
- BİRSEL**, Mahmut, "Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları, İmran Öktem'e Armağan", Ankara 1970.
- BOZBEL** Savaş, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Azınlığın Bilanço Görüşmelerini Erteletmesi, Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan", 2013, s. 347-355.
- BÖCKLI**, Peter, "Schweizerischer Aktienrecht, Schutthess", 4. Auflage, Genf 2009.
- ÇAKIRBAY**, Ahmet Sefa, "Finansal Tabloların Müzakeresinin Ertelenmesi", Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 18, 2019, 417-438.
- ÇAMOĞLU**, Ersin, "Azınlığın Bilanço Erteleme Gündemdeki Diğer Maddeleri Nasıl Etkiler, Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp'e Armağan" C. I, İstanbul 2003, 287-295.
- DEMİRKIRAN**, Haydar, "Finansal Raporlamanın Güvenilirliğinin Sağlanmasında Bağımsız Denetimin Rolü: Bir Uygulama", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- DOĞANAY**, İsmail, "Türk Ticaret Kanunu Şerhi C. I", 4. Bası, İstanbul 2004.
- DOLU**, Ali Murat, "Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı" İstanbul, 2017.

- DOMANIÇ** Hayri, "Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II.", İstanbul 1993.
- DUURSAMA** Dieter, **DUURSAMA-KEPLİNGER**, Henriette, **ROTH** Marianne, "Handbuch zum Gesellschaft Recht", LexisNexis ARD Orac, Wien 2007.
- ERİŞ**, Gönen, "Ticari İşletme ve Şirketler, C. II", 3. Baskı, Ankara 2017.
- ERİŞ**, Gönen, "Gerekçeli Adliye Komisyonu Raporlu Madde Açıklamalı En Son İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, C I", Ankara 1987.
- FORSTMOSER**, Peter, **MEIER-HAYOZ**, Arthur, **NOBEL**, Peter, "Schweizerisches Aktienrecht", VerlagStämpfli+Cie AG Bern, 1996.
- GODIN**, Reinhard, **WILHELMI**, Hans, "Gesetz über Aktiengesellschaften und Kommanditgesellschaften auf Aktien (Aktiengesetz) vom 30. Januar 1937", 2. Auflage, Berlin 1950.
- HIRSH**, Ernst, "Ticaret Hukuku Dersleri", 3. Baskı, İstanbul 1948.
- İMREGÜN**, Oğuz, "Anonim Şirkette Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunların Telif Çareleri", İstanbul1962.
- İMREGÜN**, Oğuz, "Anonim Şirketler", İstanbul 1968.
- KARASU**, Rauf, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı", Batider C.XXIII, S.2, s. 73-114.
- KARSLIOĞLU**, Hasan, "Anonim Şirketlerde Genel Kurul", Ankara2019.
- KAYA**, Arslan, "Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı", Ankara 2001.
- KENDİGELEN**, Abuzer, **UZEL**, Necdet, **SAVUR DEMİRKAYA**, Asena, **EVLEK**, Müge, **YILDIZ**, Nurgül, "Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları (2017)", İstanbul 2018.
- KENDİGELEN**, Abuzer, "Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler", İstanbul 2011.
- KÜHNBERGER**, Manfred, "Der Jahrsabschluss Rechnungslegung nach Handelsrecht", R. Oldenbourg Verlag, München 1996.
- MEMİŞ**, Tekin, "Şirketler Hukukunda Denetim", Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVI, S. 3-4, 2012, s. 151-186.

- MEMİŞOĞLU**, Özgür, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda Anonim Şirket Genel Kurul Toplantı Gündemi ve Gündeme Bağlılık İlkesi ve İstisnaları”, *Legal Hukuk Dergisi*, 2014, C. 12, Sa. 133.
- MORITZ**, Hans Martin Christian, “Der Ausschluss von Minderheitsaktionären nach § 327 affAktG”, Yüksek Lisans Tezi (Luusanne Üniversitesi Hukuk Fakültesi), 2004.
- MOROĞLU**, Erdoğan, “Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü”, 8. Baskı, İstanbul 2017.
- MÜLLER** Ronald, **LIPP**, Lorenz, **PLUSS**, Adrian, “Minderheitschutz im schweizerischen Aktienrecht”, *Aktuell Juristische Praxis*, 05/2011.
- POROY**, Reha, **TEKİNALP**, Ünal, **ÇAMOĞLU**, Ersin, *Ortaklıklar Hukuku I*, 15. Baskı, İstanbul 2021.
- PULAŞLI**, Hasan, “Şirketler Hukuku Genel Esaslar”, 5. Baskı, Ankara 2017.
- PULAŞLI**, Hasan, “Şirketler Hukuku Şerh C I”, 3. Baskı, Ankara 2018.
- RAISER**, Thomas, “Recht der Kapitalgesellschaften”, Vahlen, 3. Auflage, München 2001.
- ŞENER**, Oruç Hami, “Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku”, 3. Bası, Ankara 2017.
- TEKİL**, Fahiman, “Anonim Şirketler Hukuku”, İstanbul 1993.
- TEKİNALP**, Ünal, “Azınlığın Bilançonun Onaylanmasına İlişkin Müzakerenin Ertelenmesi İstemi”, *İÜHFM Ord. Prof. Dr. Ernst E. Hirsch’e Armağan Özel Sayı*, C. XLII, S.1-4, 1977, s. 233-243.
- TEKİNALP**, Ünal, “Otuz Yıllık Uygulamanın Işığında Azınlık Hakları Sisteminin ve Uygulamasının Değerlendirilmesi”, *Türk Ticaret Kanunu’nun Otuzuncu Yıl Semineri*, İstanbul 1988.
- TEOMAN**, Ömer, “Bilanço Görüşmelerinin Azınlığın İstemi Üzerine Ertelendiği Genel Kurul Toplantılarında Yeni Yönetim Kurulu Seçilebilir mi? –Yargıtay 11. Hukuk Dairesi’nin Bir Kararı Nedeniyle-, (Makale 49) Makalelerim II”, Ankara 2012.
- ÜÇİŞİK**, Güzin, **ÇELİK**, Aydın, “Anonim Ortaklıklar Hukuku C. I”, 1. Baskı, Ankara 2013.

YETKİN, Ece Selin, "TTK m. 420 Uyarınca Genel Kurul Toplantısının Ertelenmesi", Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 1, 2020, s. 3653-3673.

WINCLER-KREAMER, Wolf, "Der Aktienrechtliche Minderheitenschutz", De Gruyter Verlag, Berlin und Liebig 1928.

ZORLUER, Onur, "Anonim Şirketlerde Azınlık Haklarının Kötüye Kullanılmasına Karşı Çoğunluğun Korunması", Ankara 2021.